

za koje znanost i ne zna, a glavna im je kvalifikacija što su — monisti, bezvjerci!

Reći će tkogod, da nije čudo, što su oni stariji velikani bili kršćani: bio je takav ambijenat; no sasvim je drukčije u 19. vijeku: veliki prirodoslovci listom pristaju uz materijalizam.

Odgovarahu: 1. ne čine dakle prirodoslovca bezvjercem rezultati prirodnih znanosti, već ambijenat; 2. da su veliki prirodoslovci 19. vijeka bili svi ili gotovo svi materijalisti, dakle ateisti, može tvrditi samo onaj, koji crpe svoje znanje iz kojekakvih bojovnih popularnih listića. Ovu zabludu pobio je sjajno Kneller kritičnom studijom, u kojoj je istražio nazore o vjeri znamenitih prirodoslovaca 19. vijeka.*) Rezultat je njegova istraživanja upravo porazan za materijaliste: baš oni prirodoslovci, koji su prokrčili svojoj struci nove staze i najviše privrijedili prirodnim znanostima, bili su barem teisti, a premnogi su bili uvjereni kršćani i praktični katolici. To je jedna dokazana činjenica, koju može da poreče samo neznalica i onaj, u kojega je prva dogma: prirodoslovac, ako hoće da bude učenjak, mora biti ateist.

O prirodoslovcima 19. vijeka raspravljat ćemo u slijedećim brojevima Života.

Miroslav Vanino D. I.

Život.

U početku bješe Riječ i Riječ bješe kod Boga, i Bog bješe Riječ U njoj bješe život, i život bješe svjetlost ljudima. I svjetlost u tami svijetli, i tama je ne obuže . . . I Riječ tijelom postade . . . Tko vjeruje u Sina, ima život vječni . . . Tako je Bog ljubio svijet, da je Sina svoga jedinorodnog dao, da nijedan, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego da ima život

*) K. A. Kneller S. I., Das Christentum und die Vertreter der neueren Naturwissenschaft. 3. izd. 1912., Herder.

vječni . . . Ako tko jede od ovoga hljeba, živjet će uvijek . . . Ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, ne ćete imati života u sebi . . . Tko ne ljubi, ostaje u smrti. I pakao i smrt biše bačeni u jezero ognjeno. I ovo je druga smrt.“

Ovo su riječi vječne istine i njezina glasnika Ivana apostola. Njegovo je evanđelje blaga vijest o životu; pisao je, da imadnemo život. U Kristu je život, izvan njega je smrt. Da nije možda mudrost vječna i ljubljeni učenik „život“ previše suzio i ograničio? Zar je smrt ta divna flora nebrojenih oblika i boja, fauna s osjećajem i kretanjem, pa onda čovječanstvo koje radi i stvara na njivi, u industriji, u tehnici, u trgovini, u obrtu, u umjetnosti, u znanosti, u društvu, u državi i svjetskoj povijesti? Zar to nije život?

I jest i nije. Eno na zemlji leži trula grana uz stablo, s kojega je odsječena. Milijuni mikrobijskih bakterija razmnožili se i rade dan i noć. Sve vrvi kukcima. Život je to. Nego pogledaj ono jedro stablo pa ono zeleno lišće i ono zdravo, jako granje! Ne ćeš li o onoj truloj grani reći: Nije to život, već smrt; to je lešina, koja gnjije. I u mrtvacu marljivo rade bakterije na milijune, pa ipak velimo, to je smrt; jer svaki misli: ono, što leži pred nama, već se ne giba, ko negda, ne osjeća, ne misli, ne mrzi, ne ljubi, ne nada se . . .

Na ovo stanovište postavio se prorok sa Patmosa. Živio je u Efezu, jednom od najživljih kulturnih središta staroga svijeta. On gleda efešku luku i u njoj jadro do jadra, pa veliki amfiteatar, gdje se savršeno igraju najljepše drame, sluša burne povike, kojima ushićen narod prati svečanu igru, pa onda melodije zborova i glazbe; i on promatra veličanstvenu povorku u čast božici Diani; sluša govore retora na glasu i rasprave uglednih učenjaka . . . Kô u mravinjaku vrve ljudi sa svih strana širokog svijeta. I on veli: Tko ne vjeruje i ne ljubi, taj ostaje u smrti. U njoj (Ri-

ječi) bješe život, i život bješe svjetlost ljudima, i svjetlost u tami svijetli, i tama je ne obuže . . .“ Sva ta žurba, sav taj živi rad velegrada njemu je kao loza odrezana od trsa, suha, bez života, grana, koja trune, mrtvac, koji gnjije i rastvara se. Duh Ivanov gleda u svjetlosti vjere onaj pravi život, život vječni, u Kristu, život, koji se ovdje očituje u vjeri i ljubavi, a prelazi jednoć u gledanje Boga licem u lice i neiskazano blaženstvo. Gledom na taj pravi i trajni život, kojim čovjek ima udjela u životu Božjem, učini mu se smrću ono, što mi običajemo nazivati život.

Taj se pravi život ne protivi kulturi i napretku. Nasuprot on potiče na najvišu kulturu i na najveći napredak, puti na sve, što je doista lijepo, dobro, korisno i plemenito, divno i uzvišeno. Taj život podaje ljudskim činima najplemenitije motive, kazuje mu pravi put i dostojnu čovjeka svrhu, preobrazuje čovjeku življenje, daje i neznatnom na oko djelu vječnu vrijednost; po njemu tek upisuju se čovjekovi slobodni čini u knjigu života. S Kristom i u Kristu s ovog je gledišta sve život, bez Krista i izvan njega sve je smrt, pa makar još kako sjalo oku i godilo uhu . . .

Tako je mislio sv. Ivan Bogom nadahnut. Tako sudi Bog, istina vječna.

Temeljna je zabluda našeg vremena, što drži, da se može ispeti na svijetlo i dovinuti se života bez Krista. Kobne li opsjene! Što je od čovječanstva bez Krista postalo u starome vijeku uza svu kulturu, nacrtao je sv. Pavao s nekoliko krepkih poteza u prvoj glavi poslanice Rimljanima. Nemilosrdno razotkriva gnjilost i trulost, gadne crve poganskih opaćina, što su točili ljudsko društvo. Što je pak čovječanstvo unatoč nevidenoj prosvjeti postalo u novo doba, to spoznaju ljudi, kojima vanjski sjaj nije pomutio pogleda. Znanost je na koncu konca postigla rezultat — ništa nije istina, sve je dopušteno“; umjetnost služi niskim nagonima, tehnika ubijanju, prosvjeta su i obrazovanost zakukuljeni barbari. Nije čovjek postao „nadčo-

vjekom, nego „plavom bestijom“. Znanje i umijeće udružiše se s pohotom, koja poživinčuje, s ohološću, koja čovjeka učini đavlom. Carstvo smrti, koje čeka druga smrt.

Da je svijet htio živjeti od Krista, kako bi sretan bio! Zemlja bi postala raj. Život bi i radost cvali ondje, gdje sada susrećeš ruševine i smrt.

Nakon svjetskoga rata opet stoji svijet na rasršću. Ima da bira: ili uz Krista i gore u život ili još dalje od Krista i dalje u smrt. Kamo će, na koju li stranu? Čini se da — u smrt, na koju toliko naginje.

I pojedincu je birati: ili Krist i život ili antikrist i smrt. A dobar je izbor težak! Svijet voli smrt, a primjer privlači. Izbor je sudbonosan: odlučuje za cijelu vječnost! Sudbonosan je napose za one, koji jesu ili će biti vođe drugima u život ili u — smrt.

Ovaj će ti časopis, kršćanine, pomagati da život odabereš, u njemu se održiš i njega njeguješ. Prijatelj ti je! Prigrli ga. Hoćeš li da, procvate život u dušama onih, koji su ti srcu dragi? Preporučim ga. A tebi bio plaća velika onaj, koji je „put, istina i život.“

Emil Springer D. I.

•••○○•••

Lektira.

Bourgetovi romani.

Što počinjem upravo s ovim piscem lakšega kova razlog je u tom, što je njegovih djela razmjerno možda najviše kod nas prevedeno, a s tim svakako valja računati, kad se govori za šire krugove inteligencije. Ja bih, dakako, najvolio početi s najgenijalnijim pjesnicima katoličkim svih vremena, s Dantom (*Legger Dante è un dovere*), s Verlaineom, s Calderonom ili s još kojim od onih najvećih, ali budući da nema pravoga užitka u ovim djelima bez čitanja originala,